

De Standaard 14 juni 2007.
Open brief aan Groen!

Beste leidende en lijdende leden van Groen!,

De verkiezingen van 10 juni hebben Groen! terug in het federale parlement gedropt, hoewel de verhoopte grote doorbraak uitbleef. Op zijn website spuwt Tom Jones daarover zijn gal naar “arm, arm Vlaanderen”.

Maar misschien kijkt Groen! beter eens in eigen boezem. Omdat dit moeilijk is, wil ik – als academicus positief ingesteld tegenover duurzame ontwikkeling – even helpen op twee punten: 1) de politiek tactische blunder van het leveren van de klimaat-minister, en 2) de ondemocratische opstelling tegenover anders-denken.

Tijdens de kiescampagne loopt een oppositie partij op de binnenbaan tegenover een partij die tot de regering behoort. Het aantrekkelijke (want aantrekbare) deel van het kiespubliek wil verandering, en kijkt uit naar een duidelijk geformuleerd alternatief. Dit alternatief mag heel wat radicaler zijn dan het haalbare achteraf. De kiezer trekt de ingebakken overdrijving wel af. Maar Groen! meent die oppositie-bonus niet nodig te hebben, en gaat al achter het venster zitten voor de kaarten gedeeld zijn: a.u.b. heren van de macht, wil toch even dit groene bloemeke plukken, want we willen zo graag klimaat-ministerke spelen.

De weggestemde regering had er maar twee: Els Van Weert (voor velen Els Wie?) en zoon Tobback die er niet beter op vond dan een ‘gewone’ huisvrouw met “enigszins knikkende knieën” over “de grote blauwe ogen van Marco” naar Nairobi te sturen. [met dank aan Patrick De Witte om in DS dit soort populisme in vraag te stellen]. Waarom zou een klimaatminister van Groen! wel ernstiger werk leveren?

Het Klimaat hoeft geen minister: het verschaft al gedurende honderdduizenden jaren op de mooiste planeet van het heelal onbeschrijflijk goede diensten aan alle bewoners ervan. Het Klimaat wil met rust gelaten worden. Daartoe moet het menselijk handelen drastisch veranderen en dringend bovendien [N. Stern].

De juiste vraag is daarom: hoe kan menselijk handelen in de richting van een duurzame ontwikkeling veranderen? Jullie weten dat ik op dit punt saaie antwoorden geef: alleen door het eigenbelang van mensen in overeenstemming te brengen met het nemen van maatregelen die duurzame ontwikkeling naderbij brengen, kan de drastische verandering – onomkeerbaar en veralgmeend – op gang komen en blijven. Als het over technisch-economische zaken zoals energiegebruik en koolstofinhoud gaat, valt het eigenbelang praktisch volledig samen met het financieel belang. Het eigen financieel belang berekenen de miljoenen huishoudens, bedrijven, investeerders, banken, politici, enz. met behulp van geld. Dus: geld telt want mensen tellen geld. Wat klimaatpolitiek vooral inhoudt, is de wegwijzers van de prijzen van energiegebruik anders opstellen zodat de miljoenen besluitvormers uit eigenbelang het klimaat redden.

Voor mezelf is dit een ongelooflijk geruststellende vaststelling dat het klimaat te redden is met het instrument van een goed doordachte en doorgevoerde Taks Ombouw: meer taken op brandstoffen en elektriciteit, minder op het goede leven.

Maar dit lijkt te eenvoudig en afstandelijk voor politici: die willen liever zelf lintjes knippen, vrachtwagens subsidiëren met filterpremies, kiezen wat goede en slechte technieken zijn, zeggen wat mag en niet mag, ... Vooral op dit laatste punt gooien bepaalde Groen! politici hoge ogen, met gevolg dat aan Groen! het etiket is gaan klevan van het opgestoken vingertje van de regelneverij. Om het duidelijkste voorbeeld te geven: verbod op 4x4 wagens!

Wellicht zullen de Natuurpunters die dagelijks aan mijn deur voorbijrijden in een potige Toyota terreinwagen dit niet zo leuk vinden. Of de andere mensen die zo een auto voor het werk gebruiken? Maar natuurlijk wordt dan een nieuw regeltje gemaakt: die wel, en die niet. Maar dan heb je de gewone wagens met 4x4 aandrijving: horen die ook thuis onder het eerste of het tweede regeltje? Geen probleem: de klimaatminister verzint wel een bijkomend regeltje. Enz. enz.

Vanuit meer dan een gezichtspunt is regelneverij af te keuren: het bereikt niet veel goeds en dikwijls erger, het is uitermate duur voor de regelgever en de regelvolger, het is meestal onrechtvaardig en bovenal ondemocratisch. Met welk recht kan een groepje politici zijn voorkeuren opleggen aan anderen? Wat is er met andere woorden meer vervuilend aan een 4x4 rit dan aan het kris-kras gerij en gevlieg van zich drukmakende bureaucraten en politici die overal ter wereld de wereld gaan verbeteren en de mensen een 'nieuwe levensstijl' aanpraten, maar boos opkijken als je hen de vraag stelt hoe zij dan wel hun levensstijl gaan aanpassen? [het Al Gore voorbeeld indachtig, vinden de grote klimaatvoorvechters van de EU, Merkel, Barosso, etc. het nu behorend tot hun takenpakket om zich ook even per helikopter boven de Groenland ijsmassa's te gaan vergewissen van de ernst van het klimaatprobleem].

Voor alle duidelijkheid: duurzame ontwikkeling en klimaatbehoud vereisen onvoorstelbaar drastische koersveranderingen in de industriële en industrialiserende landen met grote invloed op de leefstijlen. De politici hebben een belangrijke opdracht: de taks-systemen ingrijpend omtimmeren. Dit is een taak van de topministers onder directe verantwoordelijkheid van de eerste minister, niet van een klimaatminister aan de marge. Politici kunnen heel wat tijd besteden aan de taks ombouw want ze hoeven zich echt niet te bemoeien met concrete keuzen van leefstijlen, technieken en oplossingen; de mensen en markten zullen die zelf leveren als de taks-wegwijzers in de juiste richting staan. Er is nog werk aan de winkel.

Aviel Verbruggen,
Gewoon hoogleraar, Universiteit Antwerpen.